

עטרת שלום

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמנוא באדה"ק, רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
בנשיאות ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פרשת הקת

בס"ד, עש"ק פרשת הקת
ו' תמוז תש"ע - שנה א' גליון כ"ה

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

ירושלים	הרה"ג מוצ"ש	ר"ת
7:12	8:30	9:05
7:12	8:30	9:05
7:11	8:29	9:04
7:27	8:33	9:33

נא לטמור על קדושת הגליון

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אכל קליפתו זרק. שהם אמרו למשה שבמקום הזה אי אפשר לתקן את החטא של עה"ד.

ולזה אמרו אח"כ 'ומים אין לשתות' היינו כי הרי ע"י לימוד התורה הוי כמו שמקיים המצוות כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מנחות קי.) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה. וזה שאמרו שלא רק שאין המקום ראוי לתקן, אלא גם אין תורה שעל ידה יכולים ג"כ לתקן חטא אדה"ר.

ולכן אמר הקב"ה למשה 'ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע' סלע מרמז לשכינה כמבואר כאן בלקוטי תורה ע"ש. היינו שהקב"ה אמר למשה רבינו שאתה צריך להמשיך בחזרה את השכינה לישראל, ועי"ז 'ונתן מימיו' התורה הקדושה, ועי"ז יהיו יכולים לתקן הכל מה שהם צריכים לתקן.

וזהו 'הסלע' בגי' ע"ץ, לומר שע"ז יהיה תיקון לחטא עץ הדעת, וזה מה שמביא הבעל-הטורים בשם המסורה, שכתוב ג"פ התיבה 'המן', אחד כאן 'המן הסלע', ובעה"ד כתוב 'המן העץ' (בראשית ג יא), וגם כתוב 'המן הגרן ומן היקב' (מלכים ב ו כז), שהם היו המינים של עץ הדעת כמו שביארנו, ובא לרמז שע"י מעשה הסלע היתה תיקון לחטא עה"ד.

ואם כל זה נחסר להם השלימות ע"י שהכה משה רבינו הסלע, כי הקב"ה אמר למשה 'ודברתם אל הסלע' היינו שיהיה לימוד התורה מתוך אהבה, אבל משה רבינו הכה את הסלע המשיך רק לימוד התורה מתוך יראה לכד ולכן נענש.

(נאמרו בס"ש תשס"ח לפ"ק)

וְלִמָּה הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֶתְנוּ אֶל
הַמָּקוֹם הַרְעָה הַזֶּה לֹא מְקוֹם זֶרַע וְהָאֵנָה וְגַפְנֹן
וְרִמּוֹן וּמִיָּם אֵין לְשִׁתּוֹת (כ ה).

צריך להבין הרי כל מה שגרם להם לריב עם משה רבינו, הוא משום שנפסק להם מים מן הבאר, א"כ היה צריך להיות הטענה הראשונה ש'מים אין לשתות', ולמה כתוב רק בסוף כל הטענות. וגם צריך להבין מה הוסיפו עכשיו עוד טענות שהמקום לא מקום זרע וכו'.

אלא הנראה לומר שאמרו חז"ל (תענית ט.) שבזכות מרים היתה לישראל מים מהבאר, וכשנסתלקה מרים נפסקה המים מהבאר. והסוד בזה כי מרים מרמז לשכינה (זוה"ק קפא:), וגם אמרו חז"ל (בבא קמא יז.) שאין מים אלא תורה. וא"כ יש לומר שע"י שנסתלקה השכינה שהיא בסוד מרים, נסתלקה גם אור התורה בחינת מים מישראל, כי אחד תלויה בשניה כמו שמבואר במסכת אבות (פ"ג מ"ז) עשרה שיושבין ועוסקין בתורה, שכינה שרויה ביניהם וכו'. וזה היתה עיקר הטענה שע"י שנסתלקה השכינה נסתלקה ג"כ מאתנו אור התורה, כי הרי הם היו דור דעה ולא נתכונו רק לדברים גשמיים.

והנה זה ידוע ממרן הארזי"ל בשער הכוונות (דרושי הפסח ד"א), שאותו הדור שהיו בשעבוד מצרים באו כדי לתקן הניצוצין של אדה"ר ע"ש. וזהו שאמרו לא מקום 'זרע ותאנה וגפן ורמון' כי הרי יש כמה דעות בחז"ל (ברכות מ.), מה היתה עץ הדעת אם חטה שהוא זרע, וי"א תאנה, וי"א שסחטה ענבים ואכלה ונתנה לו (ב"ר יט ה), ורמון ג"כ מרמז לזה כמו שאמרו במסכת חגיגה (דף טו:.) על רבי מאיר, רמון מצא, תוכו

זאת חקת התורה אשר צוה הוי"ה לאמר וגו' (יט ב).

לקשר תחלת הפרשה עם סיום הסדרא במלחמת עוג שנאמר (כא ד) אל תירא אותו. עפ"י דברי הוזה"ק (ח"ג קפר) כי התיירא משה להרוג את עוג מפני הרשימא של מצות מיל"ה שנתן בו אברהם אע"ה, וזה שאמר לו הקב"ה אל תירא אותו, היינו שלא תפחד מן האות שנתן בו אברהם אע"ה. וזה הביאור 'זאת חקת התורה' דעיקר נתינת החק מילה שנקראת 'חק', היא עיקר וקיום התורה וכמו שאומרים בברכת המזון 'על ברייתך שחתמת בבשרינו על תורתך שלמדתנו' ועוג לא קיבל על עצמו את חק המילה עם קיום התורה, א"כ הוא מפר ברית, א"כ האות מילה אינו כלום אצלו, כי עיקר ענין 'אות' מצות מילה היא הכנה לקיום התורה, אבל עוג שלא קבל על עצמו עול תורה, א"כ מילתו אינה כלום, א"כ שפיר אמר לו הקב"ה 'אל תירא אות'ו', כי העיקר הוא 'חקת התורה'.

(פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא)

קח את המשה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם (כ ח).

ושמעתי ממורי בעש"ט ענין גלות מצרים היה, שחסר מהם הדעת, שידע להכריע שיש בורא עולם המחדש בכל רגע מעשה בראשית, עד שבא משה ועל ידי הנסים נתפרסם השגחות הכורא וחיותו המחיה באור אין סוף, ולהרגיש כדביקות החיות הזה. אמנם בחינות דעת זה הוא דעת דנוקבא, אך דעת דכורא יתגלה בימות המשיח עין החיים, והיינו שיהיו עיניך רואת את מוריד (ישעיה ל ב), ויראו כל האותיות תורה ותפלה שלומדים ומתפללים לנגד עיניהם, ויראו שהם עולמות מצוחצחות. והווי' ודברתם אל הסלע לעיניהם' שיראו בעיניהם את אורת עליונים היוצאים מאותיות ודבור תורה ותפלה ממך 'אל הסלע' רוחני [שהיא השכינה תשבע"פ], ומן הסלע יוצאין דבורים ואותיות התורה עולמות מצוחצחות אלך, וכל זה יהיו 'לעיניהם' כמו שיהיו תכלית הזה לימות המשיח, עיני תולדת פרשת וישלח.

(היכל הכרבה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

ויקהלו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע ויאמר להם שמעו נא המורים המן הסלע הנה נוציא לכם מים (כ י).

וזה הדע, (כמבואר ממון בעש"ט עיין בספר בעש"ט עמוד התפילה אות קנו) כי בני אדם השונאים אותו על ידי פגם דבורו דקה מן הדקה, צריכין להעלותן ולתקנם על ידי דבור התפלה, להתפלל עליהם שישבו, ולקשר עצמו עמם, ואם אינו עושה כן רק שדוחה אותם, נעשו חומרות ועב יותר ושונאים אותו יותר, כי הם רוחו של הצדיק שנעשו, ועל שהם אינם מתוקנים מתקנאים בו, וצריכים לתקנם ולהעלותן בתפלה, ועל ידי התפלה נמתק בשורשו ומתקן את רוחו, או שמוציא מהם רוחו והנשאר בהם כלה ואבר. וזה שהיה משה רעה צאן (כ"ד ב ג), ואח"כ נתן להם התורה ונעשו תלמידיו, והיה בהם עדיין חלקי רוחו שלא נתקן, והם 'המרו את רוחו' המרים שוטים סרבנים לומדי תורה משפה ולחוץ להיות רב רבני, ועל ידי זה 'ויבטא בשפתיו' (תהלים קו ג) שמעו נא המרים, שלא היה לו לעשות כן לדחות, אלא להתפלל עליהם לתקנם ולהעלותן.

(היכל הכרבה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

ויאמר הוי"ה אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם (כ יב).

מבואר בוזהר (ח"א ט) משה האלהים דהוה בידיה, חקיק בשמא גליפא מפרש, בנהירו דצרופי אתוון דהוה גליף. שלא היה לו להוציא מים על ידי צרופי שמות ויחודים, אלא להעלות כל ישראל על ידי אמונה ומסירות נפש, כי בכח אמונה שלימה יכולין להפוך העין לזהב, וכל

המבעיים לשנות אותם, וזה הדרך נקל להעלות אף הפחות שבפחותים, כי על ידי אמונה ומסירת נפש שהיה נומע בלב כל ישראל, היו מעלין כל מיין נוקבין וכל הברורין מארור לברוך והיה נתקיים (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח בכיטול הרע לגמרי, והיה יוצא מים חיים מירושלים כמו לעתיד, והיה הסלע מדבר לעיני כל ישראל ריזן סתימין מים חיים, ובוה היו עולין למעלה למעלה, ואם היה נשארין איזה חלק מאנשי ערב רב ומישראל למטה שלא יעלו בעליות גדולות כאלה, להם יצטרך להשפיע על ידי מטה.

(היכל הכרבה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וישמע הפנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל ה'רף האתרים וילחם בישראל וישב ממנו שבי (כא א).

פסוק 'וישב' ישראל 'ממנו שבי' איזה נשמה קדושה, והוא נשמה ידוע שורש יש"י ש'מעון' יצחק ישראל. שהם ר"ת 'שבי' ש'מעון ב'ן יוחאי, יצחק ב'ן שלמה, ישראל ב'ן שרה.

(היכל הכרבה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

ויאמר הוי"ה אל משה עשה לך שרף ושים אתו על נס והיה כל הנשוף ורָאָה אתו וחי (כא ח).

אפשר לפרש בדרך רמו, שאיתא בספד"ק בני יששכר (מאמרי השכחות מאמר ב) מהגה"ק צ"ס"ע מרן מהרצ"ה מדינוב זיע"א, שיש תק"פ קליפות שצריכים להכניעם. וזה 'זאת שעיר החמאת דרש דרש משה והנה שרף' (ויקרא י טו) שהיה שורף את 'השעיר' בנימטריא תק"פ, שמושה המתקן אותם שלא יהיה שום שליטה חו"ש על ישראל עם הקדוש, ומבאר שם שע"י התורה"ק וכמו כן ע"י שמירת שבת אפשר לבטלם, וכמו כן ע"י הנחת תפילין כי 'תפילין' בנימטריא תק"פ עד כאן לשונו. וזה לדעתי אפשר לפרש בדרך רמו 'ויאמר ד' אל משה עשה לך שרף' תראה לתקן את התק"פ קליפות שלא יהיה חו"ש שום שליטה על ישראל, ו'שים אות'ו על הנס' שיקימו את התורה"ק שנקרא אות, וגם ע"י שמירת שבת קודש הנקרא אות, וכן ע"י ברית מילה. וזה 'והיה' לשון שמחה, 'כל הנשוף' אם חו"ש יבוא הקליפות מהתק"פ לנשך 'וראה אתו' אם הוא רואה שהאותות הם בשלימות או אי אפשר להם לעשות שום רע, ואדרבה עי"ז יהיה לכם הכוח לתקן אותם ולבטל אותם. השם יתברך ירחם על עמו בני ישראל בכל מקום שהם, שיהיה לנו הכח לבטל אותם ולתקנם, בדרך הקדושה והטהרה אכיה"ר.

(מעשה שלום' מרבינו שלום מקאמרנא)

ומשם בארה הוא הבאר אשר אמר הוי"ה למשה אסף את העם ואתנה להם מים. (כא טז)

רצה לומר שהקב"ה אמר למשה 'ומשם' אפילו מרשעים יש בלבם ג"כ 'באר' מים, שהוא ניצוץ הקדוש השרוי בלבנו, שלא יחליף אותו עד שמוסר נפשו וגופו להקב"ה, ואל ירח ממנו נדח (שמואל-ב יד) אפילו ניצוץ קטן שבקדושה, וזהו הכונה 'הוא הבאר אשר אמר ה' למשה אסף את העם' שהם רשעים בתאות, שאז נקראים בור ריק אין בהם מים (בראשית לו כד) אבל נחשים ועקרבים יש בו (שכת כב), לזה 'אסף את העם בזה ואתנה להם מים' שבזה נעשו מבור, באר מים חיים דקדושה, ויתעלה בהם הניצוץ הקדוש שבהם. 'או ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה' ר"ל כשהיה הביורר הטוב, שהרשעים יעשו תשובה ויתקנו ניצוץ הקדוש שלהם, או אלו רשעים והעם הנ"ל יהיו נכללים או בכלל כל ישראל הקדושים, וכולם ביחד ישירו 'או ישיר ישראל' כולם 'את השירה הזאת' שהוא מלכות, 'עלי באר' שהוא השכינה הקדושה עם ניצוץ הקדושים שלה, 'ענו' בוראי 'לה' ויקבל הקב"ה להם בתשובתם של כל הניצוץ נשמות שילקטו השכינה הקדושה מעמקי הקליפות.

(בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר הזהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע פסקי דינים שהביא רבינו מרבו הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע

אין לומר פרשת עקידה ביום שאין אומרים התנון

בסידור ר' שבתי זל"ה כתב שלא יאמר בשבת וראש חודש, עקידה. וראיתי ומורי דודי רבינו רבי יעקב יצחק מלובלין זל"ה שלא אמרו בשום יום שאין אומרים התנון וכן בבית מילה גם כן:

(סימן א וז סק"א)

אין אומרים בשכמל"ו אחר תפילין של רמז

ענין בשכמל"ו הוא להורות שגם הברכה היה בדרך שבה והילול ואז לא היה ברכה שאינה צריכה, אבל לברך לכתחלה על סמך בשכמל"ו לא שמענו, אלא על כרחך כיון שכל חכמי אשכנז הסכימו לברך שני ברכות הוא הלכה ברורה להם לברך כן, ואין כאן ספיקות כלל והוא כשתי בתי דינים כמו שנבאר א"ה. ועוד כיון שצריך לברך קודם ההדוק תיכף כשמתחיל ברוך הוא הפסק לדעה ראשונה ואין כאן ברכה לבטלה לכל הדיעות, ואם מה שהכניס עצמו לחיוב ברכה לא אין תקנה עם אמירת בשכמל"ו, וכן קבלתי ממורי דודי שקיבל מרבו ורבו מרבו עד מרן אלקי הריב"ש שלא לאמרו:

(סימן כה וז סק"ג)

צורת האותיות וקדושת השם

צורות האותיות וקדושת השם כבר ידוע לסופרים וכבר קבלנו ממון האר"י שכל הצורות שרין, ולכן אין להאריך בה וצורת ח"ת יש לה שלשה צורות, שני זיינ"ו, וא"ו זל"ו, ח"ת כדעת רש"י. ובאות שהוא מן הגבורה כגון וזרה חמץ וכיוצא, יכתוב שני זיינ"ו. ובחסד כגון חלב מחר וכיוצא, יכתוב כדעת רש"י. ושאר האותיות יכתוב ו' ז', והכל כשרים ואין עיבוד בדבר אלא לכתחלה, כך העלה מורי דודי רבינו צבי מזידיטשוב ז"ל:

(סימן לו וז סק"א)

מניחים תפילין דווקא ביום שלש עשרה שנה ויום אחד

קטן אסור להתחיל להניח תפילין אלא ביום דמישלם ליה שלש עשרה שנה ויום אחד. דמי יעץ פניו לעבור על דברי רבן של כל בני הגולה רבינו משה שכתב וכן נהגו ואין לשנות, וכן הוא ע"י קבלת אור שבעת הימים מרן האלקי האר"י זצ"ל וכן צוה ליהנוג מורי דודי רבינו צבי מזידיטשוב ואסור לשנות כי הוא פגם גדול, ועליו נאמר והכסיל בחשך הולך:

(סימן לו וז סק"ג)

אין אומרים פרשיות קדש והיה כי יביאך עם התפילין

איתא בספרי (אמרתו לו, ע"פ שבטח) שמע והיה אם שמע בשינון, ואין קדש והיה כי יביאך בשינון, ואין צריך לאומרים כלל, וכן נהגו כל הצדיקים ומורי אבי ומורי דודי רבינו צבי מזידיטשוב ז"ל:

(סימן לה ס"ט)

עניני וצורות ופיוטים

הפיוטים של תפלת שמו"ע של ימים נוראים, ראיתי למורי דודי הקדוש מ"ה צבי שצוה לש"צ שלא להפסיק עד אחר מתיא המתים, ויתחיל ימלך ויאמר כל הפיוט עד גמירא, וכן מנהיגו, אבל האומר פיוטים קודם התפלה הוא כעוף המשורר יעבר על הפיוטים כולם צורך התפלה וסודות ודון נפלאין ויחזיקים ושמות לפתוח שערי רצון ושערי תפלה וחסד וברכה, וכן בכל השנה ברגלים ובפרשיות מן הראוי לומר עד מתיא המתים ויאמר הפיוטים בין ברכה לברכה והוא הנכון:

(סימן סח ס"ו)

מור דודי קדשים ריב"ש טוב לא היה אומר אחרת שקודם התפלה, וגם באמצע התפלה לא היה אומר אלא אחר מתיא המתים, אבל באמצע הברכה לא היה מפסיק חוץ מגשם וטל ומטופי ארבע פרשיות שהיה אומר על הסדר, ובביהמ"ד של קודש קדשים רבינו אלימלך היו אומרים ביהמ"ד יצרות, וכן נהגו מורי דודי בבית מדרשו כמנהג מרן, והמבזה שלא לומר פיוטים עתיד ליתן את הדין, אם מרן האר"י וריב"ש טוב אמרו ולא שינו האיק' יהיה כח ביד איהו מאן דהוא לשנות שלא לומר פיוטים.

(סימן קיב וז סק"א)

אל תפלה סוה תפלה אלא מעוטף בטליתו

לכתחלה אל תפלה שום תפלה אלא מעוטף בטליתו, וכן נהג מורי דודי זצ"ל. ובערבית מסירו ראשו, ומלש"כ לפני העמוד בצבור שצריך לעטוף בטליתו, והעולם מקילין בה:

(סימן צא ס"ג)

אין מפסיקין באמצע שמו"ע לא לקדיש ולא לקדושה

אינו מפסיק כלל לא לקדיש ולא לקדושה בשום ענין: יש בזה מחלוקת בין עמודי עולם, ופסקו, דעביד כמר עביד, דא שומע עינוהו זה היה הפסק גדול, ועפ"י קבלת מרן האר"י אין להפסיק כלל, וכן נהג מורי דודי רבינו צבי מזידיטשוב ופסק כך כדעת ר"ת ור"י, וקבלת מרן כריעי.

(סימן קד ס"ד וז סק"ג)

בשבע ברכות שירך בנהמ"ג בפה"ג מתחלה ועל הכוס שני

שהיה ברכות

בשבע ברכות של תחנון פשוט שירך גם בנהמ"ג בפה"ג מתחלה כמו שתיקון חז"ל ואח"כ על הכוס שני ששה ברכות, וכן פסק רבינו מנחם עזריה (סימן מ) בהדיא, ומשום טעמים שאין בהם לא כדי שתיה ולא כדי שבעי ערוץין באויר

ונשה תיקון חז"ל שירך בפה"ג על כוס בנהמ"ג מקודם ואח"כ יברך ששה ברכות כמו כל שבע ברכות דכלה הם מסודרים ברכות המעלות בגבהי מרומים כמ"ח ברכה ראשונה דכלה והמשנה עתיד ליתן את הדין, וכן נהג מורי דודי אלק' גאון והדרת צבי וכל הנמשכים אחריו:

(סימן קצ וז סק"א)

לומר משיב הרוח ומוריד הטל בימות החמה

לפי מנהגנו שנהגו בזה כדעת הספרדים, צריכין לומר משיב הרוח ומוריד הטל בימות החמה. כך העתיק הב"ח (י"ה ופ"ש וי"ה"ס), וכן מנהגנו לומר בימות החמה משיב הרוח וכו', ומנהגנו שלא לחלק [בין החמה לימות הגשמים] וכן נהג מורי דודי רבינו צבי וכמה צדיקים שלא לחלק, ואין להאריך בה:

(סימן קיד ס"ב וז סק"ב)

נוסח חכמה בינה ודעת

נוסח שלנו חכמה בינה ודעת לא ידעתי ממי יצא זה, אלא שכן שמעתי ממורי דודי רבינו צבי מזידיטשוב זל"ה וכל נוסחו קיבל מקבלת מרן הקדוש הרב רבינו ישראל בעש"ט זל"ה:

(סימן קטו ס"א)

לומר תמיד הנוסח ברוך עלינו

ביק הנוסח ברכנו ה' אלקינו בכל מעשה ידנו וברך שנותינו בטללי רצון ברכה ונדבה ותהא אחרית חיינו ושובע ושלום כשנים הטובות אל טוב ומטיב ומברך השנים אתה בא"י מברך השנים. ויהיה מכוון ל"כ שלשים תיבות ביקי כמו בחורף, ולמנהג שאומרים ביקי ברוך עלינו וחסרו שני תיבות ולכן הנכון לומר ברכנו ביקי וכן הוא בדברי מרן האר"י, אלא שראיתי למורי דודי שאמר תמיד ברוך עלינו וכל דבריו דבר קבלה:

(סימן קיז ס"ח)

נוסח התפלה

כל פרטי נוסח התפלה העמיד מרן האר"י כדעת האשכנזים, וכעת נוסח חומה פרוצה לערב מין בשאינו מינו ודברים יתירים ואין כאחד מהם, אבל מנהגי מנהגי מורי דודי שאמר שמקובל איש מפי איש לו.

(סימן קיז וז סק"ב)

אין לומר מזמור וברכו אחר התפלה

מנהג ספרדים לומר ברכו אחר התפלה ואין מנהג זה בינינו כלל, ויש נוהגין בליל שבת לומר מזמור וברכו אחר מעריב אין זה מנהג נכון כי אין מנהיגו, כי בסידור האר"י אינו אלא לספרדים, אבל אשכנזים ש"א בחול ליל שבת בודאי לא יאמרו, וכן [נהג] מרן הריב"ש, ורבינו יחיאל תלמידו, ורבינו יעקב יצחק תלמידו תלמידו, ומורי דודי תלמידו תלמידו, וכן אנו נוהגין בכל מנהגי תפלה כמנהג מרן הריב"ש:

(סימן קלג ס"א)

המקרא עומד לימין העולה והעולה עומד לשמאל המקרא

במנהג השעולה עומד לימין המקרא. ואם קורא בעצמו כגון הגמרה הדברות ותוכחה וכיוצא יעמוד החכם לשמאל החזן. ומנהג מורי דודי שקיבל מרבו ורבו מרבו שהמקרא עומד לימין העולה והעולה עומד לשמאל המקרא וכן אנו נוהגין:

(סימן קמא ס"ז)

עניית אמן אחר ברכת עצמו

ואנחנו נוהגין עפ"י מורינו ורבינו מורי הקדוש דודי רבינו צבי לענות אמר אחר עצמו, בישבת, ובחול, גאל ישראל, ושומר את עמו ישראל, ואחר סיום "ח בשלום אחר, ואחר בונה ירושלים עונין בשתיקה שלא יזלזלו בחטוב והמטיב, וכן אחר שומר את עמו ישראל לעד דעריבת שלא יזלזלו בברכת ביא"ו, שהוא מתקנת הגאונים, ובית דין של גאונים הוא כב"ד של בר אשי וכב"ד של משה רבינו, והעובר על דבריהם עברין מיקרי.

(סימן קפח וז סק"א)

מורי דודי הקדוש רבינו צבי מימיו לא טעם פת כסנין

יזהר שלא יאכל פת כסנין בלא נטילה אלא פחות מכביצה, דאם יאכל כביצה וענין השביעה הוא ענין רוחני כי הרבה פעמים אוכל קימקא ומתבל במעינו, והרי מן התורה חיוב לברך שלש ברכות, כיון שמתבל ושבע והרי הוא כנסט לא שאוכל בלא ברכת המזון ובלא נטילה, ומברך על המתיא ברכה לבטלה, ומורי דודי הקדוש רבינו צבי מימיו לא טעם פת כסנין תנצ"ה:

(סימן רא ס"ה וז)

נוסח ברכת הגומל

וכל החיים יודוך סלה בא"י אמה' הגומל חסדים טובים לחייבים שגמלני כל טוב, כך הוא נוסחא אמיתית, וכן היה נוהג מורי דודי מ"ה צבי הקדוש, וכן הוא העיקר:

(סימן רט ס"א)

לברך שני' על הוי"ש קודם בנהמ"ג של פת כסנין

יין שרף ופת כסנין אינם טפלים זה לזה כלל, ומברך על שניהם, ומקדים בנהמ"ג ואח"כ שני' על הוי"ש, ואם תאב לשנות הוי"ש וחביב עליו עתה אעפ"י שאינו חביב הרגיל ומכש"כ כשהוא חביב הרגיל בו, כבר בארנו בראיות ברורות באין ברכותיהן שוות לליע מקדים חביב שתאב לו עתה,

והוא קודם למין זי"ן ולחביב הרגיל ולברכה מבוררת, ולכן חייב לברך שני' על הוי"ש לחביב לו עתה קודם בנהמ"ג של פת כסנין, והוא הלכה למעשה בהסכמת רוב אחרונים וראשונים, וכך נהג מורי הגדול מוה"ר אברהם יהושע מאפסא ומורי דודי וכל הצדיקים, כי מחמת גודל כאב לב שהיה להם בתמידות היה חביב עליהם לברך על הוי"ש בתחלה, וכן הלכה:

(סימן י"ב ס"א)

טוב ליישן ביום איהו שעות שיהיה שינתו קלה בלילה

ועימוד בחצות לילה

לאנשים כערכינו טוב ליישן ביום איהו שעות שיהיה שינתו קלה בלילה ויעמוד בחצות לילה להלל את קונו ובוראו במח צח ויפה וכו' שכונותו לשמים עולה נשמתו לצרור החיים גם ביום, וכך נהגו כל רבתי הקדושים מורי מ"ה יעקב יצחק מלובלין ז"ל ומורי אברהם יהושע השיל מעזיבוש [מאפסא] ומורי דודי רבינו צבי מזידיטשוב ומורי רבינו נפתלי מראפסטיץ וכל תלמידי מרן הריב"ש, וכל שתפסו לו גסות הרוח אינו ישן ביום שסובר שאין כמותו צדיק בעולם:

(סימן רל"ט וז סק"ב)

המגלה בכל ערב שבת אטרו לו

אסור לאדם לגדל שער ראשו על פי זהר ועל פי מרן האר"י, אם לא מתוך אונס גדול, והמגלה בכל ערב שבת אטרו לו, וכן נהג מורי דודי רבינו צבי הקדוש, ועל"פ בכל שתי שבועות ובדוחק שלשה שבועות.

(סימן רס ס"ח)

שעות שוות

בענין שעות אמר לי מורי ורבי דודי רבינו צבי מזידיטשוב שאפסוק הלכה למעשה כמבואר בוהר ובמדרש, היום לוח מן הלילה והלילה לוח מן היום, וחושבין השעות כמו שמחשבין התוכנים דאמצע היום הוא שוה תמיד, ושעה שעות קודם שייכין ליום וכן אחריו, ואמצע הלילה הוא שנים עשר שעות אחר אמצע היום, ושעה שעות קודם שייך לשעות הלילה, וכן ששה שעות אחר חצות שייכים ללילה, ובזה הדרך תלך בכל התורה לענין חשבון השעות זדיקא, אבל לענין יום ולילה בודאי מה שלוח היום מן הלילה ביקי דינו יום לכל מצוות שבתורה קריאת שמע וספירה ושבח, מה שלוח הלילה מן היום בימי חורף דינו ללילה לכל מצוות האמורות בתורה בין להקל ובין להחמיר, כל אקלים ואקלים לפי היום והלילה שלהם, ואותן שיעורין שכתבנו לענין שבת אין חילוק בין קיץ לחורף, והמחשב שעות זמניות לענין זה מחלל שבת ודי בזה, וזמן קריאת שמע בכל יום זיינער נאין, וזמן תפלה זיינער צעהו, וכן לענין חמץ בפסח, וכן לתקופות ולכל השבועין השעות שבתלמוד, וכן חסכים הפרשיה והש"ך ואוה"ח הקדוש והגאון יעב"ץ וכל הראשונים וזהר עולה על כולם והחולק עליו כחולק על השכינה:

(סימן רס"א ס"ה)

אשה שהיא אוכלת בבית אחד ובעלה בבית אחר, יכולה

להדליק בביתה כל הנרות ולשלח אח"כ כל אחד למקומה

אסור להדליק הנר במקום שאין משתמשין בו כלום בשבת שאינו חייב להדליק שם שם כלל ואח"כ לטול זה הנר ולהניחו על השלחן במקום שמוכנסין או במקום משתמשין, אבל יכולה לברך במקום משתמשין או אוכלין על הרבה נרות ואח"כ יחלק הנרות לכל המקומות שצריכין לאכול ולהשתמש, ולכן אשה שהיא אוכלת בבית אחד ובעלה בבית אחר יכולה להדליק בביתה כל הנרות ולשלח אח"כ לא אחד למקומה, וזה מותר אף לכתחלה, וכן ראיתי אצל מורי רבינו עקב יצחק מלובלין ואצל מורי דודי רבינו צבי, כי הם יאכלו אוכלין בבית התפלה שלהם והיא אוכלת בביתה. אבל אסור לברך על נר של שבת ואח"כ ליקח את הנר למקום שאין משתמשין שם וידליק כאן נר אחר זה אסור כי נר שהודלק לכבוד שבת בברכה צריכה להיות לכבוד שבת:

(סימן רס"ג ס"ה)

וי"ש שחל בשבת לא יאמר בפיוט לכה דודי, רק לכה דודי ובאי בשלום

בי"ט שחל בשבת אין אומרים הודו במנחה על ע"ש ולא לכו נרננה, אלא מזמור הבו פיוט לכה דודי, קבלתי ממורי רבינו דודי ביום ראשון של פסח וסוכות לא יאמר רק לכה דודי באי בשלום וכן שבעי על פסח ושבעי על ובי"ט שני של גליות יאמר כל הפיוט בניגון כנהוג, ואם אין שם מנגן לא יאמרנו כלל בי"ט. ולא יאמר כגוונא בי"ט שחל בשבת, וביהמ"ד לא יאמר כלל רק מזמור שיר ליום השבת אחר כל נדרי קודם שהחיינו ולא יזכיר שום מזמור ופזמון כלל וכן פסקו אחרונים:

(סימן רט"ב ס"ב)

ראיתי למורי ורבי רבינו צבי שטיים הדרוש בסעודה

שלישית אמר למשרתו שידליק נרות

הסכמת אחרונים דמי שקיבל עליו שבת אסור לומר לחבירו לעשות לו מלאכה, וכן במוצאי שבת אם ממשיך סעודה שלישית על הלילה אסור לומר לחבירו שיעשה לו מלאכה, אם שהה יותר משעה בלילה שכן חלק, וכן ראיתי למורי ורבי רבינו צבי אחר שטיים הדרוש בסעודה שלישית אמר למשרתו שידליק נרות וכן הלכה למעשה:

(סימן רט"ג ס"ז)

הרה"ק רבינו עבי הירש ב"ר יצחק אייזיק זיע"א מזידיטשוב 'עבי לצדיק' י"א תמוז תקצ"א

ואמר, שהוא מכון להמשיך אור החסדים של היודיין של שם הוי"ה ב"ה, להמשיך לכל דרגין קדישין, לכל ישראל, והיה מיוחד על כל דבר קטן וגדול, אפילו מעט מים כששתה, היה שוהה ואומר כמה יחודים, עד כשהיה שותה המים, היה דוגמא דלעילא, להמשיך מים עליונים לשכינת עוזינא אמנו, להחיות נפש כל חי, ברוך חי העולמים. וכן בכל דבר אכילה, כל תנועה ולעיסה היה בדוגמא דלעילא, ומעט מעט שאכל, המשיך רב טוב לבית ישראל.

פעולת צדיק לחיים

ופעם אחת בשנת תקע"א לפרט, בחג שבועות, הלך מורי דודי רבינו הקדוש מוהרצ"ה מזידיטשוב להתפלל קודם נץ החמה, ותפלת שחרית עמד להתפלל זייגער זעקס, וקם ששה שעות תפלת לחש של שחרית. והיה שם בעל הבית אחד ור' יוסף שמו, ואמר תילם עד שסיים כל תילם, ואחר כך הלך לישן, ובא לבית המדרש ועדיין לא סיים רבינו תפילת לחש, ובעת הסעודה שערך רבינו, לא נתן לו המשרת לר' יוסף הנ"ל לאכול כראוי, והיה יושב באיזה זווית, ואמר ר' יוסף למשרת: הרבי מצער אותנו באריכות תפילתו, ואתה במניעת המאכל? ושמע רבינו בזה, ולקח כוס יין ונתן לו, ואמר: יוסף! אתה אומר שאני מצער אותך, התדע שיש כאן איזה מאות בני אדם, ואני צריך לתקן לכל אחד תיקון נפשו, וכל הצטרכות מקטן ועד גדול, האמת שהנחת בביתך שני ילדים בריאים? והיום חלו שניהם! האחד נחלה עד שהיה קרוב למות, ובתפילתי פעלתי שהמשכתי לו חיים, ותהלה לאל חזר לאיתנו, והשני לא השגחתי כל כך, והוא כעת בסכנה גדולה. ונתבהל זה האיש, ותיכף במוצאי יום טוב, רכב על סוס ורץ לביתו, והיה מכוון כמו שאמר לו מורי רבי דודי, בשעה מכוונת.

כמראה הקשת

זכיתי לראות בראש השנה, אצל מורי דודי, שחל יום ראשון בשבת, וביום השני לא היה מורי ורבי יכול לתקוע, ועמד מורי להתפלל מנחה, ותפלת מנחה שלו היה תמיד אש שורף, שלהבת יה כנועד, וכשראיתי זאת, הלכתי ממקומי ועמדתי אצל החלון, קרוב למקום מורי, להתפלל שם. ואחר התפלה היה דרך מורי, לילך מעט אנה ואנה, וגם להחלון. וכשהחזיר פניו מן הכותל, ראיתי על פניו, זיו וזוהר השכינה, בכמה מיני זיו, וזוהר והדר, כמראה הקשת של מעלה, בגוונין נהירין, ונפל עלי פחד ורעדה, ונפילתי לאחור, והחזיקו בי בני אדם שלא אפול, ולא ידעו הסיבה, וכשראה מורי את הרעדה שלי, החזיר את פניו לכותל, וסמך ראשו על הכותל, שנים או שלשה רגעים, והחזיר את פניו, ולא ראיתי עוד שום דבר. וגם בעת פטירת מורי, הרגשתי וראיתי זיו וזוהר כזה עליו, ומזה זכיתי להשגת תורתו.

נתיב מצותיך

הסתלקותו

וקרוב לימי זקנתו, התחיל לחבר חיבור מסודר על הזוהר, והכניס בתוכו כל הנכתב בצדו של זוהר שלו וקונטרסים שהיה לו, וחיבר חיבור קדוש. ובערב שבת קודש שנת כימ"י צאתי"ך (תקצ"א) סיים חיבורו בשלשה קדושות, ובשבת נחלה, וניגנו בליל רביעי י"א תמוז. ועמדתי אצלו בעת ההוא, ואמרתי כמה תשבחות, והיה מורי דודי מלהיט ומאיר, וכל הבית היה מלא אור ונשמות, וברעו עלאה אסתלק, לרעו דלעילא, קדוש קדוש קדוש.

זוהר חי

מתיירא ובוכה לפני המקום ברוך הוא, שאפשר אני מקליפות טעות נגה, ונתכרמו פני מאוד, ולא נותרה בי נשמה, כי מנעורי מבן שלש גודלתי על חיקו, והייתי מכיר במדריגות קדושות נפלא, הפלא ופלא מדריגת רמות. ואמר לי דודי, בני תביבי למה נודעזעת כל כך, עוד היום בכל רגע, אני מתיירא שלא אהיה מקליפות טעות נגה, כי היא קליפה קשה, ויש הרבה שנשארו שם, והם בעיניהם גדולי ישראל, ומושכין כמה נפשות לדרכים משונים ורעים.

נתיב מצותיך

שלשלת הקבלה

נשאלתי ביום הילולא של רבינו דודי קדוש יאמר לו רבינו **עבי מזידיטשוב** זלה"ה, עה"פ הוי"ה מנת חלקי וכוסי אתה תומך גורלי (תהלים טו ה), ופרשתי פסוק זה לכבודו של רבינו דודי זלה"ה, שזה ידוע שכל כמו של רבינו דודי איש אלהים זלה"ה, היה ברזי התורה, והוא היה ראש וראשון שלמד לתלמידיו, שכל ימימה יעסקו ברזי התורה, כמו שכתב הוא בעצמו בספרו עשה טוב עיי"ש. ואחריו היה מתנהג רבינו דודי רבי **משה מסאמבור** גם כן ברזי תורה, ואחריו בנו הרב הקדוש איש אלקים חכם הרזים רבי **יהודה עבי** זלה"ה **מראזלי**, והוא חיבר כמה ספרים קדושים על דרך סוד ורזי תורה, היינו דעת קדושים, עמוד התורה. ואחריהם היו הני תרי קדושי עליונים, היינו, האחד אבי אדוני מורי ורבי איש אלקים מורי הרב רבי **יצחק אייזיק יהודה יחיאל** זלה"ה **מקאמנא**, והשני מורי"ה הקדוש רבי **יצחק אייזיק מזידיטשוב** זלה"ה, שכל ימימה היו כל עבודתם בעבודת הבורא ברוך הוא, ביחודים ושמות קדושים, ובחידושי רזי תורה, ועשו ספרים קדושים על דרך נסתר, היינו, אאמורי"ה הקדוש זלה"ה עשה כמה ספרים קדושים, הידועים לכל ישראל הקדושים, על הזוהר, ועל המסורה חסירות ויתירות, על התורה ועל המצות וכו', וכן הרב הקדוש רבינו יצחק אייזיק מזידיטשוב, עשה פירוש גדול על דרך נסתר, על המדרש רבה, ושאר ספרים אשר המה עוד בכתובים.

ואחריהם אפתל ואבקש ואתחנן לפני השם יתברך, שלא אבוש מאבותי הקדושים, שידריך אותי גם כן כל ימי ברזי התורה, כי זהו כל חייתי בדור הגלות המר, כנועד למשכיל בקדושה, שבזכותו גם כן זכינו, למעט מזעיר לדברי סתרי תורה, וכמו שכתבו על רבינו אלקי רבי חיים וויטאל זלה"ה, שרבינו אלקי הארי"י זלה"ה, לא בא לעולם הזה אלא לגלות רזי וסתרי תורה לרבי חיים וויטאל זלה"ה, **כן אנחנו רשאים לומר, שרבינו מזידיטשוב לא בא לעולם, אלא להרים כור רזי התורה לכל דורינו ומשפחותינו**, כי שאר צדיקי הדור עושין הסתרה לסתרי תורה, ואנחנו בעזרת השי"ת נגלו כל ימינו מצפוני לבנו, **כפי שקבלנו מאאמורי"ה זלה"ה ומרבינו מזידיטשוב**, ומה שאמרו רז"ל כבשם לבושך, זה דייקא בדורות ראשונים, שהיה בהם גודל אמונה ובטחון, והשגחות אין סוף ברוך הוא היה יותר בגלוי, אבל עתה בגלות המר הזה, 'לולי תורתך' תורת אמת רזי התורה ישעשועי, 'או אבדתי' חיו יבעניי כנועד למשכיל דקדושה, לזה משבח אני את רבינו הקדוש מזידיטשוב, שזכינו מכוון למקצת רזי תורה, ואמרת, 'ה' מנת חלקי רצה לומר הקב"ה נתן לי חלק רזי התורה במנתה, כי אני בעצמי בוודאי לא זכיתי לזה לבד, לכך יוכוסי עולה ק"ב מנין שמו של רבינו עבי"י מזידיטשוב, ואתה' הקב"ה יתומך גורלי שנתת נשמותי במשפחה זו שהם רשאים לגלות מצפוני רזי התורה הקדושה. והשם הטוב ברוב רחמיו וחסדיו יעורני שלא אכשל ולא אבוש בעוה"ז לצורך עבודת הבורא ב"ה, ולא לעוה"ב נגד משפחתי הצדיקים נבי"ע, ובזכותם לא ימוש התורה מפניו ומפי רזעי ורע זרעי מעתה ועד עולם אמן.

בן ביתי

דוגמא דלעילא

ראיתי **למורי דודי הקדוש רבינו הקדוש רבינו עבי**, שהיה אומר על כל דבר קטן וגדול, "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה" בפה מלא,

זכה למדריגת הבעש"ט

מורי ורבי דודי, אחי אבי, רבי מובהק, הרה"ק רבינו **עבי מזידיטשוב**, שגדלני מנעורי על חיקו, וסמך ידיו עלי, ושמשתי לפניו מיום היותי בן שש שנה, עד היותי בן עשרים ושש, קדושתו ומדריגתו מי ימלא, מה שראו עיני ולא זר. כי לא קבלתי אותו לרבי מובהק, עד שהראה לי, שיש לו מדריגות מרן אלקי הקדוש **הריב"ש טוב**, ושבחו מי ימלא.

זוהר חי

כל היום ביחודים

שמעתי מאאמורי"ה רבי **יצחק יהודה יחיאל** זלה"ה, שאצל מורי ורבי, רבינו דודי, הרב הקדוש איש אלקים, רבינו **עבי מזידיטשוב**, ראה שהיה דרכו בקודש, כל היום ביחודים קדושים ביראה, ואהבה יתירה עם ישראל ביתד. ובעת התפלה בבוקר ובערב, היה לו התפשטות הגשמיות לגמרי, בשברון לבו, בענוות צדקו, ביחודים קדושים לאבינו שבשמים.

זקן ביתו

יחוד הדיקנא

וכשהייתי ילד, חזרתי במקום אחד על יחוד הדיקנא, ואחר שעה בא **מורי דודי** זצ"ל למקום זה, וראה ברוח קדשו ואמר, מי היה כאן שייחד יחודים, והחזיר לי פניו פנים שוחקות.

זוהר חי

אור השבת

וסיפר לי **מורי ורבי דודי הקדוש**, שבהיותו בעיר בראד, גירשו אותו משם בערב שבת קודש, בבזיון גדול ונורא, עד שבא לביתו לעיר פודקאמין, קרוב ללילה. ולא היה לו בגדי שבת עד אחר התפלה, ואחר כך בבקר קודם התפלה, אמר לפני השם יתברך: רבונו של עולם, הרואה בעלבון הנעלבים, ובלבבי הנשבר, תן לי אור שאוכל להתפלל לפניך, כל כך בזיון היה לי, האיר לי נא את תפילתי, ואמר לי בזה הלשון: האבין זיך אין מיר אן גצידנון מאנע אברים בעת התפלה, שלא טעמתי כזאת מימי, ולא אטעום עד אלף השביעי. וכן היה דרכו בקדושה, שהתפלל והמשיך על עצמו בכל ערב שבת קודש יסורים ודוחק וצער, כדי שיתבטל לגמרי קודם שבת, שיכול לקבל בעת התפלה וסעודת שבת, אורו יתברך בלב טהור וקדוש נקי. וכן היה דרכו בקדושה, מפחד תמיד, שלא יכנוס בלבו תלילה, איזה התנשאות זרות.

זוהר חי

אימת השכינה

ופעם אחת בחג שבועות, נתאספו אליו איזה מאות אנשים, וקודם התפלה באור הבקר, נכנסתי אצלו באיזה חדר שלו, והוא לא ראה אותי, והיה הולך בחדרו אנה ואנה. ובוכה, ומבכה שמים וארץ עמו, לפני השי"ת, ואי אפשר להביא על הכתב. וכל כך היה משפיל עצמו לפני קונו, בבכיה רבה ובקשה, שלא ידחה מאור פניו, באמרו ואפשר כל אלה שלח לי הסי"מ להרים וכו', עד שנפל עלי רעדה גדולה, ואימת השכינה, ופתחתי הדלת ונסתיו. וכך היה דרכו בקדושה כל ימיו, מי יוכל לספר רוב קדושתו וחסידתו.

זוהר חי

מפחד תמיד

ואמר לי **מורי ורבי הקדוש**, בימי חורפי, כשהיה אור שמתו דולקת בתורה, באש להבת שלהבת, בדיקות נפלא. ואמר לי בזה הלשון: אייזק בני תביבי, הידעת בעת היותי בן ארבעים שנה, הייתי